

Michał POSZWA

KONCEPCJA SPECJALNOŚCI Z ZAKRESU PODATKÓW NA STUDIACH PIERWSZEGO STOPNIA NA KIERUNKU FINANSE I RACHUNKOWOŚĆ

CONCEPT OF TAX SPECIALIZATION ON FIRT-TIME STUDIES ON THE FINANCE AND ACCOUNTING DEGREE

Katedra Rachunku Kosztów, Rachunkowości Zarządczej i Controllingu, Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu, ul. Komandorska 118/120, 53-345 Wrocław, e-mail: michal.pozswa@ue.wroc.pl

Summary. The aim of this article is to present and analyze the concept and content of teaching in the "Accounting and taxes in business" specialization. This specialization is offered to students of the first cycle degree in finance and accounting at the Faculty of Management Informatics and Finance at Wrocław University of Economics. The general purpose of the specialty is to provide detailed knowledge and skills in the field of taxation for business purposes. Some graduates of finance and accounting should be prepared to work in positions requiring knowledge and skills in the area of settlements, recording and reporting of public-law burdens. Tax and insurance qualifications are closely related to accounting. Training within the specialty should be practical, closely linked to the requirements of the employers. The proposed content of the teaching allows us to assume that a graduate of specialization will have the skills to work in positions in the accounting and tax departments as well as business environment units.

Słowa kluczowe: kształcenie na specjalności, koncepcja nauczania, podatki, rachunkowość.
Key words: education on specialties, teaching concepts, taxes, accounting.

WSTĘP

Oferta edukacyjna, związana z kształceniem na kierunkach ekonomicznych na uczelniach wyższych, podlega ciągłym zmianom; celami są w szczególności rynek pracy oraz dążenie do doskonalenia treści i metod nauczania. Prowadzi to między innymi do wprowadzania nowych i rozwijania dotychczasowych specjalności. Efektem studiów wyższych powinno być, między innymi, wyposażenie absolwenta w specyficzną wiedzę i umiejętności w ramach określonego obszaru problemowego. Atutem absolwenta specjalności są konkretne kwalifikacje (w połączeniu z praktyką), które pozwalają mu na podjęcie pracy na określonym stanowisku. Posiadanie fachowej wiedzy i umiejętności oznacza również możliwość dostosowania się pracownika do nowych zadań, które wymagają opanowania kolejnego wąskiego obszaru problemowego.

Istotnym zagadnieniem, podejmowanym w ramach specjalności na kierunku finanse i rachunkowość, są obciążenia publicznoprawne w działalności gospodarczej (Kuzior i Rówińska 2016). Od absolwenta studiów ekonomicznych należy oczekiwać co najmniej ogólnej wiedzy na temat podatków i systemu podatkowego. Absolwent kierunku finanse i rachunkowość powinien dodatkowo posiadać wiedzę i umiejętności w zakresie konstrukcji

najważniejszych podatków i składek ubezpieczeniowych, najważniejszych zasad ich rozliczania oraz możliwych konsekwencji podatkowych różnych decyzji i działań. Wiedza i umiejętności, dotyczące regulacji prawnych, prowadzenia ewidencji, procedur rozliczeniowych i sprawozdawczych oraz ryzyka podatkowego w działalności gospodarczej, mają specyficzny charakter i powinny być przekazywane w ramach odpowiedniej specjalności. Ponadto znajomość procedur ustalania obowiązku podatkowego oraz wysokości zobowiązania podatkowego jest niezbędna w przypadku osób zatrudnionych na stanowiskach księgowych.

Specjalistyczna wiedza i umiejętności z zakresu opodatkowania działalności gospodarczej są przekazywane studentom Wydziału Zarządzania Informatyki i Finansów Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu w ramach specjalności rachunkowość i podatki w biznesie. Specjalność jest realizowana na kierunku finanse i rachunkowość na studiach pierwszego stopnia.

Celem artykułu jest przedstawienie i analiza koncepcji i treści nauczania na specjalności rachunkowość i podatki w biznesie. Forma analizowanej specjalności jest efektem rozwoju przedmiotów z zakresu opodatkowania realizowanych od wielu lat na Wydziale.

MATERIAŁ I METODY

W artykule zastosowano metodę analizy materiałów źródłowych dotyczących funkcjonowania specjalności na kierunku finanse i rachunkowość na Wydziale Zarządzania, Informatyki i Finansów Uniwersytetu Ekonomicznego (UE) we Wrocławiu. Dodatkowo wykorzystano literaturę przedmiotu.

SPECJALNOŚĆ RACHUNKOWOŚĆ I PODATKI W BIZNESIE W TOKU STUDIÓW

Kształt specjalności rachunkowość i podatki w biznesie determinowany jest, z jednej strony, treściami nauczania na całym kierunku finanse i rachunkowość, a z drugiej strony – specyfiką zagadnień dotyczących obciążeń publicznoprawnych. Ponadto organizacja zajęć dydaktycznych w ramach specjalności wynika z planu zajęć przyjętego dla kierunku. W planie tym przedmioty specjalizacyjne oraz seminarium dyplomowe realizowane są na V i VI semestrze studiów. Wybór specjalności dokonywany jest przez studentów w trakcie IV semestru.

Na Wydziale Zarządzania Informatyki i Finansów na studiach pierwszego stopnia na kierunku finanse i rachunkowość proponowanych jest 6 specjalności – po 3 o profilu finansowym i rachunkowym. Studenci zainteresowani tematyką z zakresu rachunkowości mają do wyboru specjalności: rachunkowość i analiza finansowa, rachunkowość i auditing, rachunkowość i podatki w biznesie. Wybór determinowany jest z pewnością zainteresowaniami słuchaczy, ich oceną perspektyw pracy oraz wiedzą i umiejętnościami już nabytymi w trakcie studiów (Klinowski 2016). Istotne jest to, że w trakcie pierwszych 2 lat studiów tematyka dotycząca obciążeń publicznoprawnych omawiana jest jedynie w ramach przedmiotów podstawowych i kierunkowych z finansów oraz rachunkowości. W tym czasie nie jest realizowany żaden odrębny przedmiot dotyczący opodatkowania i innych obciążeń publicznoprawnych.

Specjalność rachunkowość i podatki w biznesie pozwala na uzyskanie wiedzy i umiejętności dotyczących podatków i składek ubezpieczeniowych, a w szczególności procedur ewidencyjnych, rozliczeniowych i sprawozdawczych. Podstawowe znaczenie ma integracja zagadnień

podatkowych z tematyką organizacji rachunkowości, prowadzenia ewidencji księgowej, sporządzania sprawozdań finansowych oraz zarządzania finansami. Wiedza i umiejętności dotyczące formalnych procedur są uzupełnione analizą konsekwencji podatkowych decyzji i działań podejmowanych przez podatników.

W toku studiów prowadzonych na Wydziale na kierunku finanse i rachunkowość należy również uwzględnić specjalność doradztwo podatkowe i zarządzanie podatkami. Jest ona realizowana na studiach drugiego stopnia; poruszana tematyka jest komplementarna w stosunku do treści zajęć na studiach pierwszego stopnia. W ramach tej specjalności rozwijane są w szczególności kompetencje analityczne; omawiane są zagadnienia opodatkowania międzynarodowego, sprawozdawczości finansowej i zarządzania w kontekście obciążeń publicznoprawnych.

Uwzględniając treść zajęć realizowanych poza specjalnościami, należy stwierdzić, że specjalność rachunkowość i podatki w biznesie pozwala słuchaczom na uzyskanie kompetencji w zakresie procedur podatkowych, stosowania ksiąg rachunkowych w realizacji obowiązków podatkowych, wpływu podatków na organizację rachunkowości i treść sprawozdań finansowych oraz rozwiązywania podstawowych problemów decyzyjnych. Wiedza i umiejętności z zakresu podatków mogą być dla absolwentów przedmiotem odrębnej specjalizacji zawodowej lub stanowić uzupełnienie kompetencji księgowego i finansisty.

CELE NAUCZANIA I SYLWETKA ABSOLWENTA SPECJALNOŚCI

Realizacja specjalności rachunkowość i podatki w biznesie pozwoli na uzyskanie kompetencji, które będą z pewnością stanowiły atut w karierze zawodowej absolwenta, również dobrą podstawę w przypadku kontynuacji nauki na studiach drugiego stopnia. Istotne jest to, że wiedza i umiejętności nabyte podczas studiów w ramach specjalności mogą być od razu wykorzystane w pracy na stanowiskach związanych z prowadzeniem ewidencji i rozliczeń, a także podstawowych analiz podatkowych.

Absolwent specjalności rachunkowość i podatki w biznesie będzie posiadał specjalistyczną wiedzę z zakresu prawa podatkowego i bilansowego, a w szczególności z zasad prowadzenia ksiąg podatkowych, reguł ustalania obowiązku podatkowego i ubezpieczeniowego oraz wysokości poszczególnych zobowiązań, a także ze sprawozdawczości finansowej i podatkowej. Wiedza na temat formalnych procedur ma być podstawą do zapoznania słuchaczy z wynikającymi z przepisów prawa możliwościami wpływania przez podatnika na wysokość obciążeń publicznoprawnych.

Podstawowe znaczenie będą miały jednak umiejętności nabyte przez absolwenta specjalności. Zakłada się, że nabędą oni umiejętności stosowania przepisów prawa, prowadzenia ewidencji podatkowych, prowadzenia i wykorzystania ewidencji księgowej na potrzeby podatkowe, ustalania wysokości zobowiązań podatkowych i składek ubezpieczeniowych, dokonywania rozliczeń oraz sporządzania deklaracji i zeznań podatkowych i ubezpieczeniowych, a także dodatkowe umiejętności niezbędne przy sporządzaniu sprawozdań finansowych. Umiejętności absolwenta specjalności dotyczą stosowania specjalistycznych programów rozliczeniowych, finansowo-księgowych oraz aplikacji, ponadto umiejętności prowadzenia podstawowych analiz podatkowych dotyczących identyfikacji ryzyka podatkowego oraz wykorzystania możliwości wpływania na wysokość obciążenia podatkowego.

Istotnym efektem kształcenia na specjalności rachunkowość i podatki w biznesie ma być ukształtowanie właściwych postaw, w szczególności dotyczących przestrzegania prawa i zasad etyki. Absolwent specjalności powinien rozpoznawać i rozumieć konsekwencje działań niezgodnych z prawem i na granicy prawa – dla samego podatnika, dla gospodarki oraz dla społeczeństwa. Pożądane jest, aby słuchacz kończący specjalność potrafił rozważyć dylemat dotyczący sprzeczności interesów indywidualnych podatnika z interesami ogółu i uzasadnić własną opinię.

Ważnym elementem kształcenia na specjalności jest kształtowanie postaw i umiejętności przedsiębiorczych. Absolwent ma uzyskać wszelkie kompetencje formalne niezbędne do podjęcia i prowadzenia własnej działalności gospodarczej oraz do pracy w jednostkach otoczenia biznesu.

Absolwent specjalności ma uzyskać kompetencje niezbędne w pracy w każdym przedsiębiorstwie, a także instytucji. Miejscem pracy absolwenta mogą być przedsiębiorstwa (szczególnie sektora jednostek mikro, małych i średnich), biura rachunkowe, kancelarie doradców podatkowych i biegłych rewidentów, podmioty konsultingowe, a także urzędy administracji skarbowej. Osoby, które ukończą specjalność, mają być przygotowane do pracy na takich stanowiskach, jak specjalista ds. rozliczeń podatkowych i ubezpieczeniowych, pracownik biura rachunkowego, samodzielny księgowy, pracownik administracji skarbowej, analityk, w jednostkach audytorskich i doradczych.

Założone cele dotyczące kształtowania wiedzy, umiejętności i postaw absolwenta specjalności zostaną osiągnięte pod warunkiem prawidłowej realizacji poszczególnych przedmiotów. Zajęcia prowadzone na uczelni powinny być uzupełnione praktyką w przedsiębiorstwie lub instytucji.

STRUKTURA PRZEDMIOTÓW I TREŚCI NAUCZANIA

Program specjalności obejmuje 7 przedmiotów w łącznym wymiarze 210 godzin zajęć na studiach stacjonarnych. Na studiach niestacjonarnych realizuje się łącznie 112 godzin zajęć. Nauczanie w ramach specjalności prowadzone jest w ciągu dwóch semestrów. W pierwszym semestrze realizuje się 5 przedmiotów, a w drugim – 2 przedmioty; równocześnie w ciągu 2 semestrów prowadzone jest seminarium, którego efektem jest praca dyplomowa.

Plan przedmiotów został przygotowany przy uwzględnieniu założonych celów (sylwetka absolwenta) i określonych założeń. Po pierwsze, specjalność rachunkowość i podatki w biznesie skierowana jest do studentów kierunku finanse i rachunkowość, którzy posiadają wiedzę i umiejętności z zakresu rachunkowości, a w szczególności potrafią prowadzić ewidencję księgową (w tym w programie finansowo-księgowym), znają procedury rachunku kosztów i ustalania wyniku finansowego, a także zasady sporządzania sprawozdania finansowego; jednocześnie posiadają ogólną wiedzę na temat systemu podatkowego oraz obciążeń podatkowych związanych z funkcjonowaniem przedsiębiorstwa. Po drugie, w treściach nauczania uwzględniono tematykę podatkową i ubezpieczeniową, szczególnie tematykę z zakresu rachunkowości oraz ogólne zagadnienia dotyczące podejmowania i prowadzenia działalności gospodarczej. Zakłada się, że omawiane będą poszczególne konstrukcje podatkowe oraz składki ubezpieczeniowe w odniesieniu do przedsiębiorstwa

oraz osób zatrudnionych. Zagadnienia dotyczące ogólnego prawa podatkowego oraz instytucji systemu podatkowego uwzględniane są w zakresie niezbędnym dla omówienia poszczególnych podatków i składek. Po trzecie, przedmiotem nauczania jest podstawowa tematyka dotycząca wpływu opodatkowania na działalność przedsiębiorstwa i możliwości wpływania na obciążenia publicznoprawne. Szczegółowe zagadnienia dotyczące analizy podatkowej, ryzyka i optymalizacji podatkowej, a także tematyka kontroli podatkowej i postępowania podatkowego są przedmiotem nauczania na specjalności w ramach studiów drugiego stopnia.

W realizacji zajęć przedmiotów specjalnościowych istotne jest zastosowanie właściwych metod nauczania. Podstawowe znaczenie ma praca z przepisami prawa. Istotnym celem jest nie tylko poznanie przepisów, ale również umiejętność ich stosowania. Konieczne jest wskazanie, że nieuniknione są różnice między prawem podatkowym a innymi obszarami regulacji (np. prawem bilansowym) oraz niejednoznaczne interpretacje norm podatkowych. Ponadto metodą, która powinna dominować, jest analiza przypadków. Efektem pracy ze słuchaczami mają być bowiem praktyczne umiejętności prowadzenia ewidencji, dokonywania rozliczeń, sporządzania sprawozdań i przeprowadzania podstawowych analiz.

W planie specjalności przewidziano realizację 7 przedmiotów (tab. 1).

Tabela 1. Przedmioty realizowane w ramach specjalności rachunkowość i podatki w biznesie

Nazwa przedmiotu	Semestr	Liczba godzin (studia stacjonarne)	Liczba godzin (studia niestacjonarne)
1. Opodatkowanie działalności gospodarczej	V	30	16
2. Rozliczenia podatkowe i ubezpieczeniowe	V	30	16
3. Rachunkowość przedsiębiorstw mikro i małych	V	30	16
4. Audyt i kontrola w biznesie	V	30	16
5. Podejmowanie działalności gospodarczej	V	30	16
6. Elektroniczna sprawozdawczość podatkowa i ubezpieczeniowa	VI	30	16
7. Zarządzanie podatkami	VI	30	16

W ramach przedmiotu opodatkowanie działalności gospodarczej omawiane są obciążenia obowiązkowe występujące w prowadzeniu działalności gospodarczej: podatki, składki ubezpieczeniowe i inne. Przedstawiane i analizowane są zagadnienia powstawania obowiązku podatkowego i ubezpieczeniowego oraz realizacji zobowiązań. Przedmiotem zajęć są formy opodatkowania dochodów uzyskiwanych z działalności gospodarczej, specyfika konstrukcji podatków na zasadach ogólnych oraz podatków ryczałtowych, a także zasady ich obowiązywania i stosowania. W szczególności przedstawiana jest konstrukcja podatku dochodowego od osób fizycznych i od osób prawnych, a więc zasady ustalania przychodów i kosztów, stosowania odliczeń i wysokość stawek (Prawo podatkowe... 2017). Powiązaniem zagadnieniem są składki ubezpieczeniowe od przedsiębiorców – osób fizycznych. Istotnym tematem jest funkcjonowanie podatku od towarów i usług, a więc zakres przedmiotowy i podmiotowy, obowiązek podatkowy, podstawa opodatkowania i wysokość stawek, odliczanie podatku naliczonego. Ponadto omawiane są konstrukcje podatku akcyzowego, podatków majątkowych oraz podstawowych opłat. Zakładanymi efektami są znajomość zasad funkcjonowania poszczególnych obciążeń oraz umiejętność stosowania przepisów.

Równolegle realizowany jest przedmiot rozliczenia podatkowe i ubezpieczeniowe. Tematy zajęć dotyczą procedur ewidencyjnych, rozliczeniowych i sprawozdawczych dotyczących podatków i składek. Analizowane i stosowane są algorytmy ustalania składek, zaliczek i podatku dochodowego od osób zatrudnionych i przedsiębiorców. Omawiane są procedury ewidencyjne i rozliczeniowe w podatku od towarów i usług. Analizowane i sporządzane są deklaracje podatkowe i ubezpieczeniowe oraz zeznania roczne. Efektami wykładów i ćwiczeń są wiedza na temat obowiązków rozliczeniowych oraz umiejętność prowadzenia rozliczeń i sporządzania sprawozdań.

Podczas zajęć z rachunkowości mikro- i małych przedsiębiorstw omawiane są formy ewidencji stosowane w tych podmiotach. Omawiane są zarówno specyficzne zasady dotyczące prowadzenia ksiąg rachunkowych w mikro- i małych jednostkach, jak i ewidencje podatkowe, a w szczególności zasady prowadzenia podatkowej księgi przychodów i rozchodów (Kiziukiewicz i Sawicki 2016). Efektami zajęć są w szczególności umiejętności prowadzenia ewidencji na potrzeby rozliczania podatku dochodowego oraz podatku od towarów i usług, a także zastosowania ksiąg rachunkowych w rozliczeniu podatkowym.

W ramach przedmiotu podejmowanie działalności gospodarczej omawiane są zasady i procedury związane z rozpoczęciem, prowadzeniem i zakończeniem działalności gospodarczej. Tematyka zajęć dotyczy zarówno regulacji prawnych, jak i ekonomicznych związanych z przygotowaniem i analizą biznesplanu. Efektami wykładów i ćwiczeń są znajomość regulacji prawnych oraz umiejętność stosowania procedur rejestracyjnych i analizy ekonomicznej przedsięwzięć gospodarczych.

Przedmiot audyt i kontrola w biznesie pozwala na zapoznanie słuchaczy z istotą i zasadami prowadzenia audytu oraz kontroli przez jednostki zewnętrzne oraz w przedsiębiorstwie. Przedstawiane są procedury audytu finansowego, regulacje dotyczące kontroli podatkowej. Istotne jest omówienie procedur kontroli wewnętrznej w procesie zarządzania oraz zastosowanie audytu podatkowego dla ograniczania ryzyka. Zakładanym efektem zajęć są wiedza na temat procedur kontrolnych i umiejętność ich wykorzystania w funkcjonowaniu przedsiębiorstwa.

W ramach przedmiotu elektroniczna sprawozdawczość podatkowa i ubezpieczeniowa omawiane są zasady stosowania programów i aplikacji w rozliczeniu oraz sprawozdawczości podatków i składek. Podstawowe znaczenie ma nabycie umiejętności stosowania programów finansowo-księgowych w realizacji obowiązków podatkowych oraz podczas sporządzania i przesyłania raportów, deklaracji i zeznań (Kasperowicz 2012). Efektem wykładów i zajęć laboratoryjnych są wiedza i umiejętność wykonywania rozliczeń oraz sporządzania sprawozdań przy użyciu technologii informatycznych.

Przedmiot zarządzanie podatkami pozwala na przekazanie wiedzy na temat możliwości legalnego wpływania na wysokość obciążeń podatkowych oraz istoty i zasad prowadzenia polityki podatkowej (Poszwa 2014). Słuchacze powinni nabyć umiejętność identyfikacji podatkowych praw wyboru oraz umieć zastosować podstawowe rachunki decyzyjne. Efektem zajęć są wiedza na temat zasad zarządzania podatkami oraz umiejętność stosowania wybranych instrumentów podatkowych.

PODSUMOWANIE

Absolwent specjalności rachunkowość i podatki w biznesie ma uzyskać praktyczną wiedzę i umiejętności z zakresu rachunkowości i opodatkowania w przedsiębiorstwie. Realizacja zajęć wymaga nie tylko fachowości, ale również właściwej organizacji. Szczególnie istotna jest koordynacja tematyki wykładów i ćwiczeń. Tematyka większości przedmiotów jest ściśle ze sobą powiązana, dlatego osiągnięcie zakładanych efektów wymaga zarówno wykorzystania, jak i uwzględniania przekazywanych treści. Uzyskane przez absolwenta kompetencje mogą być z łatwością wykorzystane w praktyce, ale jednocześnie powinny być uzupełnione w dalszym toku studiów.

PIŚMIENNICTWO

- Kasperowicz A.** 2012. Koncepcja przedmiotu elektroniczna sprawozdawczość podatkowa na kierunku finanse i rachunkowość w ramach specjalności rachunkowość i podatki na Uniwersytecie Ekonomicznym we Wrocławiu. *Folia Pomer. Univ. Technol. Stetin., Ser. Oeconomica* 294(67), 89–96.
- Kiziukiewicz T., Sawicki K.** 2016. *Rachunkowość mikro i małych przedsiębiorstw*. Warszawa, PWE.
- Klinowski M.** 2016. Miejsce przedmiotów dotyczących podatków na studiach ekonomicznych i ich postrzeganie przez studentów. *Folia Pomer. Univ. Technol. Stetin., Ser. Oeconomica* 327(83)2, 77–88.
- Kuzior A., Rówińska M.** 2016. Specjalności z zakresu rachunkowości – przegląd oferty dydaktycznej uczelni publicznych. *Folia Pomer. Univ. Technol. Stetin., Ser. Oeconomica* 327(83)2, 137–148.
- Prawo podatkowe przedsiębiorców.** 2017. Red. H. Litwińczuk. Warszawa, Wolters Kluwer.
- Poszwa M.** 2014. Koncepcja przedmiotu zarządzanie podatkami w przedsiębiorstwie. *Folia Pomer. Univ. Technol. Stetin., Ser. Oeconomica* 311(75)2, 171–178.

